

משך המשפטים > יחידות וועדות > סיוע משפטי > עיתון מקוון > עת סיוע גליון 3 > משפחה במשפט > מזונות תקופת ההמתנה - מזונות העידה

משפחה במשפט

חיפוש בגליונות העיתון

חוקתי, מנהלתי וזכויות אדם

משפחה במשפט

קשר הנישואין באסלאם ודרכי התרתו

מזונות תקופת ההמתנה - מזונות העידה

על מעמדה המשפטי של הכתובה

על המתח שבין הורות כפויה וזכויות קטין והאיזון שביניהן

דמי שימוש ראויים בין בני זוג בפירוד - אימתי

אפוסטרופוס לדין לקטין בהליכי אימוץ - אימתי?

נפקותה של אי עמידה במועד למתן פסק דין בעניין הכרזת קטין כ"בר אימוץ", ושימוש חוזר במומחה ששלל בעבר מסוגלותם של הורים ביחס לבנם הבכור

על זכויותיו המהותיות והדיוניות של

עורכת ראשית: עו"ד קארן שוורץ-אמיגה | עורך: עו"ד שוקי פרידמן | עורכת מדיה: עו"ד יעל שמחי

מזונות תקופת ההמתנה - מזונות העידה

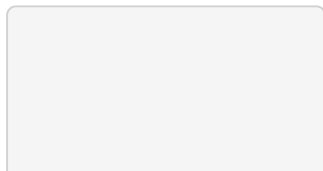
| 24/11/2013 |

מאמר זה הינו השני בסדרת מאמרים העוסקים בענייני מזונות בדין הרעי. המאמר הראשון דן במזונות האישה במהלך הנישואין, ומאמר זה ידון במזונות האישה לאחר סיום הנישואין.

נגדיר את "תקופת ההמתנה" שהיא הבסיס לחיוב במזונות אלה, סוגיה ותנאיה במצבים שונים של נישואין, הרציונל שעומד מאחורי החיוב במזונות בתקופה זו, והמועד בו יש להגיש תביעות מסוג זה.

הקדמה

האסלאם מכיר בזכות האישה למזונות גם במשך תקופה מסוימת לאחר סיום הנישואין. המזונות להם זכאית אישה מוסלמית לאחר סיום הנישואין נקראים: "מזונות תקופת ההמתנה" או בערבית "מזונות העידה" (نفقة عدة).

עו"ד אוסאמה חזבון,
הסיוע המשפטי -
מחוז חיפה

עידה (תקופת ההמתנה) - היא התקופה בה נאסר על אישה שהתגרשה מבעלה, או התאלמנה, להינשא לגבר אחר.

העידה בנישואין תקפים [1]

על אישה שנישאה נישואין תקפים והתגרשה, חלה חובה לקיים את תקופת העידה. זאת במקרה והתקיימו יחסי אישות, או התייחדות בזמן הנישואין. אולם, במקרה של פטירת הבעל, העידה שרירה וקיימת גם אם לא קיימו בני הזוג יחסי אישות. מניין ימי העידה נספר מיום סיום הנישואין, ואם האישה לא ידעה על דבר הגירושין, אזי מניין הימים יחל מיום שנודע לה על הגירושין. [2]

משך העידה בנישואין תקפים [3]

1. עידה המסתיימת עם הלידה: כאשר בני הזוג מתגרשים בעת שהאישה בהיריון, העידה מסתיימת עם הלידה.
2. עידה על פי ירחי נידה שלמים (וסת, מחזור): עידה זו נמשכת שלושה ירחי נידה (מחזורים) של האישה.
3. עידה המחושבת על פי חודשים: חלה במקרה שאישה לא רואה וסת (או רואה אותה פעם אחת או פעמיים), או שהגיעה לגיל הפסקת הווסת (גיל 55), או אישה שבעלה נפטר. במקרה הראשון, העידה היא תשעה חודשים. במקרה השני, העידה הינה שלושה חודשים. במקרה השלישי, העידה היא ארבעה חודשים ועשרה ימים. ראה סעיפים 140, 141 ו-143 לחוק זכויות המשפחה העותומני להלן: "חוק המשפחה העותומני".

החישוב הוא על פי לוח השנה ההג'רי- המוסלמי (הדומה ללוח השנה העברי) ולא על פי לוח השנה הגרגוריאני. היה והאירוע שגורם לספירת העידה מתרחש באמצע החודש, יחושב חודש זה כמונה שלושים ימים. מחשבים את הימים עד לתום החודש ואת היתרה לשלושים ימים מחשבים מהחודש האחרון. מלומדים אחרים גורסים, כי יש לחשב את התקופה לפי ימים (כלומר, כל חודש יחושב לשלושים ימים). [4]

העידה בנישואין נפסדים

תנאי לעידה הוא קיום יחסי אישות. מניין הימים יחל מיום הפירוד או המוות. עידה זו נמשכת שלושה ירחי נידה, או שלושה חודשים בהנחה שהאישה לא מעוברת, ובמקרה זה מסתיימת העידה עם הלידה. [5]

העידה בנישואין בטלים

במקרה זה אין עידה, גם אם התקיימו יחסי אישות, שלא כמו בנישואין נפסדים.

הרציונלים העומדים בבסיס תקופת העידה:

הרציונל הראשי הינו דאגת האסלאם לייחוס הילדים. העידה נועדה לוודא, כי האישה אינה מעוברת, שאם כן, ייאסר עליה להתחתן עד

קטין בעת דיון בעניינו

תביעת קטינה לשינוי שם משפחתה לשם המשפחה של הוריה האומנים

המישור הראייתי בתיקי נוער - על רקע תפקידו ומעמדו של פקיד הסעד כידו הארוכה של בית המשפט

על מעמדה של משפחה מארחת

חובת אישה להתגורר בבית בעלה כתנאי לחיובו במזונות אינה מוחלטת

לא כל "רצון" לגירושין שולל פיצוי בגין גירושין בעל כורחה

חיוב מזונות - ממועד הגשת תביעה לבית הדין הדתי הדרוזי, חרף מחיקתה מחוסר סמכות

התרת נישואי תערובת שנערכו בישראל בהעדר סמכות

חשוב לדעת

אזרחי

עבודה

ביטוח לאומי

הוצאה לפועל

פשיטת רגל

הידעת ש

הנחיות לכותבים

עורכי הביטאון

ללידה. בתקופה זו מחויב הגרוש במזונותיה, ואם היא מעוברת - עד ללידתה. הסיבות לקביעת אורכה של תקופת העידה לשלושה חודשים הן:

1. בתום שלושה חודשים, ניתן לוודא אם אישה מעוברת או לא (יתכן מקרה שהאישה תראה וסת בחודש הראשון למרות שהיא בהיריון).
 2. יתכן שהאישה תראה דימום בחודש השני הנובע מפגיעה בכיס הרחם, תופעה אופיינית לחודשי ההיריון הראשונים.
 3. בתום שלושת החודשים ניתן לוודא שהאישה אינה מעוברת, ובטחון מלא מושג בתום ארבעה חודשים ועשרה ימים.
- נשאלת השאלה: האם כיום, כשניתן לבדוק האם אישה מעוברת בבדיקת מעבדה כעבור עשרים ימים מיום הפסקת הווסת, עדיין יש צורך בתקופת העידה? התשובה לכך היא חיובית, מהסיבות הבאות:
- א. בקביעת תקופת העידה, כפי שבאה לידי ביטוי בקוראן, יש משום שמירה על זכויות בני הזוג בדרך מסוימת והיא מתאימה לכל הזמנים – ולכן, חרף ההתפתחות המדעית, גם כיום יש לאשה המוסלמית הזכות לקיום תקופת עידה זהה לזו שבתקופת עליית האסלאם.
- ב. לעיתים הבדיקות הרפואיות אינן מדויקות. לדוגמא, אם העובר נפטר אך נשאר מרותק לדופן הרחם, השליה לא מתה עם מות העובר, ואז האישה לא תראה וסת ותיחשב מעוברת, למרות שהעובר מת.
- ג. תקופת העידה מטרתה מתן הזדמנות לחשבון נפש, כדי לאפשר לבני הזוג לחזור לחיות יחדיו ולהתחתן בשנית. כמו כן, היא מהווה מעין תקופת מעבר בה יתכן, כי בני הזוג יוכלו לשכוח את הסבל שנגרם כתוצאה מסיום הנישואין.^[6]

שינויים בסוגי העידה לאחר תחילת העידה^[7]

לעיתים, מתחילה האישה את תקופת העידה בסוג מסוים של עידה ובמהלכה היא עוברת לסוג אחר של עידה, וזאת בסיטואציות הבאות:

1. עידה שהחלה במניין חודשים וממשיכה לעידה לפי ירחי נידה. מצב זה מתקיים בשני מקרים:
 - 1.1. אישה שאינה רואה וסת, תתחיל את העידה שלה כעידת חודשים ואם תראה וסת במהלך העידה, תמנה את ימי העידה מחדש מיום הווסת, למרות שהתחילה עידה לפי החודשים קודם לכן.
 - 1.2. אישה מבוגרת שהגיעה לגיל שבו אינה רואה וסת, מתחילה את העידה במניין חודשים והחלה לראות וסת.
2. עידה שהתחילה בירחי נידה ועוברת לחודשים מתקיימת בשני מקרים:
 - 2.1. גרושה שבתקופת העידה נפטר הגרוש שלה. אם היא הייתה בגירושין חוזרים (רג'עיים), אזי העידה לפי ירחי נידה תופסק ותחל העידה לפי חודשים למשך ארבעה חודשים ועשרה ימים. היה והגירושין סופיים (בא'ן), אזי העידה לא תשתנה.
 - 2.2. מגורשת שהחלה את העידה לפי ירחי נידה ואז הפסיקה לראות וסת, או הגיעה לגיל בו אינה רואה וסת, תחל את העידה לפי חודשים.

מזונות בתקופת המתנה (העידה)

במאמר הראשון בסדרה זו, כתבנו כי אישה (מוסלמית, נוצריה או יהודיה שנשואה לגבר מוסלמי) זכאית למזונות כאשר קיים קשר נישואין תקף והיא מקיימת את חובת ההתמסרות (האיחטבאס). קשר נישואין נפסד אינו מזכה את האישה במזונות, ומקל וחומר - כאשר מסתיימים נישואין כאלה - האישה לא תהיה זכאית למזונות העידה. יוער, כי חרף העדר זכותה למזונות היא מחויבת בתקופת העידה מיום קיום יחסי האישות האחרונים עם בעלה לשעבר, וזאת כדי לא לפגוע ברציונלים לקיום העידה כפי שפורט לעיל.

במקרה שהנישואין היו תקפים, הבעל חייב במזונות אשתו בתקופת העידה וזאת בהתאם לסעיף 150 לחוק זכויות המשפחה העות'מני. אולם, היה והאישה הוכרזה מורדת ובני הזוג התגרשו בתקופת היותה מורדת, אזי המרידה חלה על תקופת העידה והיא לא תהיה זכאית

למזונות.

בתמ"ש (קריות) 4875-12-08[8] נקבע מפי כב' השופט ניצן סילמן, כי סעיף 150 הנ"ל הינו חריג לכלל, לפיו מופסקים מזונות האישה עם גירושה, הואיל והשריעה רואה באישה כממשיכה בחובת ההתמסרות בתקופת העידה לאחר הגירושין בהיותה אסורה על אחרים.

המועד להגשת תביעה למזונות העידה

היה ונפסקו לאישה מזונות תוך תקופת קיום הנישואין ולאחר מכן בני הזוג התגרשו, אזי המזונות שנפסקו ימשיכו לחול עד לסיום תקופת העידה ואין צורך בהגשת תביעה נפרדת לכך.[9]

שיעור מזונות העידה יקבע על פי הכלל שהותווה בקביעת המזונות בתקופת הנישואין, כפי שפורט על ידי הכותב במאמר הראשון בסדרה. [10]

היה ולא נפסקו מזונות בתקופת הנישואין, על האישה להגיש תביעה לחיוב הבעל במזונות העידה בתוך תקופת העידה ולא אחריה, שאם תוגש לאחר חלוף תקופת העידה, היא תידחה.[11] תביעה שהוגשה בתוך תקופת העידה, ולו יום לפני סיומה, תחול על כל התקופה, הואיל ומזונות העידה קצובים לתקופה מסוימת.

האם בית המשפט לענייני משפחה, שאינו כבול להוראות פרוצדוראליות, מחויב גם הוא להוראה זו, ככל שהאישה תבחר להגיש את תביעתה למזונות העידה שם, או שמא מדובר בסעיף מהותי שמחייב גם את בית המשפט לענייני משפחה?

לשאלה זו נדרש בית המשפט לענייני משפחה בקריות בתמ"ש 4875-12-08[12] וקבע שהסדר זה מחייב אף את בית המשפט לענייני משפחה.

לדעתנו החלטת בית המשפט בדין יסודה. מן הנימוקים שלהלן:

1. מדובר בסעיף בחוק מהותי (חוק המשפחה העותומני), הדין במעמד האישי של המוסלמים, ואשר מהווה מקור משפטי ראשון במעלה.
2. המועד נגזר ממהותו של העניין וחריגה ממנו מאיינת את המטרה העומדת בבסיס ההסדר. כאמור לעיל, מטרת תקופת העידה הנה לבדוק האם האישה מעוברת. במצב זה חלה על הבעל חובת מזונות האישה, כיוון שהיא למעשה ממשיכה בביצוע ההתמסרות, שהרי אסור לה להינשא לגבר אחר בתקופת העידה. אם תוגש התביעה כעבור זמן רב (תקופת ההתיישנות בהליכים בפני בית המשפט לענייני משפחה הינה שבע שנים), היא תהיה מנותקת מהמטרה שלשמה נקבעה חובת הבעל במזונות העידה.

מניין הימים לצורך הגשת תביעת מזונות העידה יחול מיום סיום הנישואין ועד תום העידה. היה והוגש ערעור לבית הדין השרעי לערעורים וזה אישר את הגירושין, יכולה האישה להגיש תביעה למזונות תקופת ההמתנה תוך שלושה חודשים מיום אישור הגירושין על ידי בית הדין השרעי לערעורים (זאת משום שהיה ויוגש ערעור ועד לדיון בו, תסתיים תקופת העידה של האישה).[13]

היה והוגש ערעור על הזכות הכספית המגיעה לאישה (המוהר – הכתובה), ולא על אקט הגירושין עצמו, הרי שמניין הימים יחל מיום הגירושין ולא מיום מתן פסק דין בערעור (בעניין המוהר) ע"י בית הדין השרעי לערעורים.[14]

תגיות: דין שרעי, מזונות, מזונות אישה, נישואין, גירושין, עידה, תקופת המתנה

* הכותב הינו ראש תחום אזרחי ומרכז מעמד אישי במגזר העברי בסיוע המשפטי - מחוז חיפה.

[1] לסוגי הנישואין בדין השרעי ראה, האשם סואעד, קשר הנישואין באסלאם ודרכי התרתו, עת סיוע 3 (במדור זה).

[2] האימאם מוחמד אבו זהרה שרח אלאחואל אלשחסייה דאר אלפכר אלערבי, קהיר 1957, עמ' 373-372.

[3] שם, עמ' 376-373.

- [4] שם, עמ' 376.
- [5] שם, עמ' 372.
- [6] ד"ר מוחמד נאזם אלנסימי **אלטב אלנבוי ואלעלם אלחדית'** מואסטת אלרסאלה, חלק 3 עמ' 275 – 279.
- [7] לעיל ה"ש 2, בעמ' 376-378.
- [8] פורסם בנבו.
- [9] ערעורים שרעיים 41/95, 263/05, 1/10.
- [10] לעיל ה"ש 1.
- [11] סעיף 151 לחוק, ערעור שרעי 263/05.
- [12] לעיל ה"ש 9.
- [13] ערעור שרעי 20/97.
- [14] ערעור שרעי 308/08.

נגישות | תנאי שימוש | מפת אתר | צור קשר | חוק חופש המידע | טופס פנייה |

© כל הזכויות שמורות 51587 משרד המשפטים

התמונות באתר מוגנות בזכויות יוצרים. [לתנאי הרישיון](#) אתר זה מבצע שימוש בקבצי "cookies", [למידע נוסף](#) [חזרה למעלה](#)